

Predmet C-705/23

Zahtjev za prethodnu odluku

Datum podnošenja:

17. studenoga 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Landgericht Düsseldorf (Njemačka)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

2. studenoga 2023.

Tužitelj i žalitelj:

Flightright GmbH

Tuženik i druga stranka u žalbenom postupku:

Condor Flugdienst GmbH

[omissis] [broj predmeta]

Landgericht Düsseldorf (Zemaljski sud u Düsseldorfu, Njemačka)

Rješenje

U sporu

Flightright GmbH, [omissis] Berlin,

tužitelj i žalitelj,

[omissis]:

protiv

Condor Flugdienst GmbH, [omissis] Neu-Isenburg,

tuženik i druga stranka u žalbenom postupku,

[*omissis*]:

22. građansko vijeće Landgerichta Düsseldorf (Zemaljski sud u Düsseldorfu)
2. studenoga 2023.

[*omissis*]

riješilo je:

Postupak se prekida.

U skladu s člankom 267. prvim stavkom točkom (b) i člankom 267. trećim stavkom UFEU-a Sudu Europske unije upućuje se sljedeće pitanje o tumačenju prava Unije:

Treba li članak 4. Uredbe (EZ) br. 261/2004 tumačiti na način da se smatra da je zračni prijevoznik uskratio ukrcaj putniku u obliku predviđenog uskraćivanja ukrcaja i u slučaju kad organizator putovanja u obavijesti o promjeni rezervacije obavijesti putnika o tome da je let otkazan, ali zračni prijevoznik uopće nije otkazao let te je taj let zapravo i uredno izveden?

Obrazloženje:

I.

Tužitelj na temelju ustupljenog prava od tuženika zahtijeva odštetu zbog uskraćivanja ukrcaja dvama putnicima.

Putnici [...] i [...] (u daljnjem tekstu: ustupitelji) rezervirali su preko organizatora putovanja putovanje u paket aranžmanu na Fuerteventuru od 18. srpnja 2020. do 30. srpnja 2020. Usluge iz paket aranžmana uključivale su i zračni prijevoz od Düsseldorfa do Fuerteventure i povratak. Letove je trebao izvesti tuženik. Organizator putovanja obavijestio je ustupitelje o tome da je otkazan odlazni let zakazan za 18. srpnja 2020. (broj leta: DE 1456). Rezervacija je promijenjena na let 20. srpnja 2020. (isti broj leta: DE 1456). Ustupitelji tvrde da ih je organizator putovanja o tome obavijestio tek osam dana prije datuma polaska. Tuženik je to paušalno osporavao. Nesporno je da prvotni let zakazan za 18. srpnja 2020. nije otkazan, nego je uredno izveden. Međutim, zbog obavijesti organizatora putovanja, ustupitelji se nisu pojavili u zračnoj luci 18. srpnja 2020., nego tek 20. srpnja 2020.

Ustupitelji su ustupili svoja prava tužitelju. Tužitelj je Amtsgerichtu Düsseldorf (Općinski sud u Düsseldorfu, Njemačka) podnio tužbu za plaćanje odštete u ukupnom iznosu od 800,00 eura u skladu s člankom 4. stavkom 3. i člankom 7.

stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004 u vezi s člankom 398. Bürgerliches Gesetzbuch (Građanski zakonik) (BGB).

Tužitelj se poziva na to da tuženika treba smatrati odgovornim za postupanje organizatora putovanja. U tom pogledu treba smatrati da je tuženik predvidio uskraćivanje ukrcaja, iz čega proizlaze istaknuta prava. Tuženik smatra da u ovom slučaju nije riječ o uskraćivanju ukrcaja. Uskraćivanje ukrcaja treba moći pripisati postupanju zračnog prijevoznika. Međutim, u ovom slučaju obavijest je dostavio organizator putovanja. Osim toga, tuženik je uredno izveo let.

U prvostupanjskom postupku pred Amtsgerichtom Düsseldorf (Općinski sud u Düsseldorfu) [omissis] donesena je presuda zbog ogluhe kojom je odbijena tužba. Tužitelj je protiv toga podnio prigovor. Presudom od 3. studenoga 2022. [omissis] Amtsgericht Düsseldorf (Općinski sud u Düsseldorfu) potvrdio je presudu zbog ogluhe kojom je odbijena tužba.

Tužitelj [omissis] je podnio žalbu protiv te presude. [omissis]

II.

Za ishod [tužiteljeve] žalbe važno je navedeno pitanje u pogledu toga može li se i predviđeno uskraćivanje ukrcaja u obavijesti o promjeni rezervacije odnosno obavijesti o otkazivanju leta koju je dostavio organizator putovanja smatrati uskraćivanjem ukrcaja u smislu članka 4. Uredbe (EZ) br. 261/2004. To pitanje još nisu pojasnili ni sudovi Unije ni najviši nacionalni sudovi.

Konkretno:

1.

U slučaju potvrdnog odgovora na navedeno pitanje tužitelj u ovom slučaju ima pravo na odštetu u iznosu od 800,00 eura u skladu s člankom 4. stavkom 3. i člankom 7. stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004 iz ustupljenog prava. Stoga je pitanje važno za odluku.

(a)

Osobito nisu navedeni niti su inače vidljivi opravdani razlozi za uskraćivanje ukrcaja u smislu članka 2. točke (j) posljednjeg dijela rečenice Uredbe (EZ) br. 261/2004. U okviru pravâ zbog uskraćivanja ukrcaja na temelju članka 4. stavka 3. i članka 7. Uredbe (EZ) br. 261/2004 ne dolazi u obzir ni primjena po analogiji članka 5. stavka 1. točke (c) podtočaka i. do iii. Uredbe (EZ) br. 261/2004 (vidjeti presudu Suda od 26. listopada 2023., C-238/22, [omissis], t. 40. i sljedeće). Slijedom toga nije potrebno pojasniti pitanje jesu li ustupitelji obaviješteni o promjeni rezervacije i više od osam dana prije datuma leta.

(b)

U konačnici nije relevantno to što je tuženik tek u žalbenom postupku doveo u pitanje to da su ustupitelji imali potvrđenu rezervaciju u smislu članka 3. stavka 2. točke (a) Uredbe (EZ) br. 261/2004. S jedne strane, time je tuženik [omissis] prekludiran u žalbenom postupku. S druge strane, ovo vijeće smatra da iz cjelovitog uvida u „vaučere” od 26. lipnja 2020. (Prilog K1), potvrdu putovanja i račun od 9. srpnja 2020. (Prilog K2) te obavijest o promjeni rezervacije (Prilog K2) proizlazi da su ustupitelji prvotno imali potvrđenu rezervaciju organizatora putovanja za let DE 1456 18. srpnja 2020.

Kao što je to Sud odlučio u presudi od 21. prosinca 2021., C-146/20, C-188/20, C-196/20 i C-270/20 u predmetima AD i dr./Corendon Airline i dr., putnik raspolaže „potvrđenom rezervacijom” u smislu članka 3. stavka 2. točke (a) Uredbe (EZ) br. 261/2004 u obliku „drugog dokaza” u smislu članka 2. točke (g) druge mogućnosti Uredbe (EZ) br. 261/2004 ako tour operator tom putniku, s kojim je ugovorno vezan, dostavi dokument koji sadržava obećanje da će ga prevesti točno određenim letom koji je pojedinačno utvrđen navođenjem mjesta i vremena polaska i dolaska te brojem leta, i to čak i u slučaju da taj tour operator nije primio potvrdu dotičnog zračnog prijevoznika u pogledu vremena polaska i dolaska tog leta, pri čemu nacionalni sudovi trebaju provjeriti je li dokument organizatora putovanja u pojedinačnom slučaju „drugi dokaz”, osobito kako bi se utvrdilo je li navedeno vrijeme leta označeno kao „privremeno vrijeme leta” (vidjeti presudu Suda od 21. prosinca 2021., C-146/20, C-188/20, C-196/20 i C-270/20 u predmetima AD i dr./Corendon Airline i dr., [omissis], t. 43., 50. i 51.). Svaki od „vaučera” od 26. lipnja 2020. (Prilog K1) sadržava podatak o letu od 18. srpnja 2020., koji je pojedinačno utvrđen navođenjem broja, datuma i vremena leta. Nisu vidljiva ograničenja s obzirom na obvezujuću prirodu. Tomu se ne protivi ni činjenica da se to u njemačkom jeziku naziva *Gutschein* (bon). Taj naziv odgovara nazivu *Voucher* (vaučer). Dokaz ne treba nužno nositi naziv „potvrda rezervacije”. Nije vidljivo ni to da je riječ o neobvezujućoj mogućnosti ili nečem sličnom. Suprotno tuženikovim razmatranjima, iz potvrde rezervacije i računa od 9. srpnja 2020. ne proizlazi da ustupitelji nikada nisu imali rezervaciju za let DE 1456 zakazan za 18. srpnja 2020., nego da su od početka imali samo rezervaciju za let DE 1456 zakazan za 20. srpnja 2020. Naime, gore desno piše: „Rezervacija / promjena od 9. srpnja 2020.”. Osim toga, tekst obavijesti o promjeni rezervacije („Zbog otkazivanja više nisu ponuđeni letovi zakazani za 18. srpnja odnosno 30. srpnja 2020. koje ste rezervirali. Svjesni smo da ste nezadovoljni zbog ove obavijesti. Ispričavamo se zbog okolnosti koje su zbog toga nastale. Kao alternativu za Vas možemo rezervirati sljedeće letove po istoj cijeni”) također ide u prilog tomu da je let već prethodno konačno rezerviran za 18. srpanj 2020.

2.

Pitanje u pogledu toga može li se i predviđeno uskraćivanje ukrcaja u obavijesti o promjeni rezervacije odnosno obavijesti o otkazivanju leta koju je dostavio organizator putovanja smatrati uskraćivanjem ukrcaja u smislu članka 4. Uredbe (EZ) br. 261/2004 još nisu pojasnili ni sudovi Unije ni najviši nacionalni sudovi.

(a)

Rješenjem od 7. listopada 2008. Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud, Njemačka) već je Sudu uputio navedeno pitanje u okviru zahtjeva za prethodnu odluku u skladu s člankom 267. UFEU-a (vidjeti rješenje Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) kojim se upućuje zahtjev za prethodnu odluku od 7. listopada 2008., X ZR 96/06, NJW 2009., str. 285.). Predmet je izbrisan iz upisnika Suda zbog toga što je spor riješen na drugi način.

(b)

[omissis] [nacionalna sudska praksa]

3.

Ovo vijeće smatra da na pitanje treba odgovoriti potvrdno.

U prilog tomu može ići činjenica da, za razliku od francuske i španjolske jezične verzije, koje su formulirane u aktivnom obliku i u kojima se izričito navodi da je stvarni zračni prijevoznik taj koji uskraćuje ukrcaj putnicima, u brojnim drugim jezičnim verzijama (primjerice engleskoj, švedskoj, nizozemskoj, danskoj, talijanskoj, portugalskoj i njemačkoj verziji) zbog teksta formuliranog u pasivnom obliku nije jasno tko uskraćuje ukrcaj (vidjeti rješenje Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) kojim se upućuje zahtjev za prethodnu odluku od 7. listopada 2008., X ZR 96/06, NJW 2009., str. 285., 286., t. 9. i presudu od 17. ožujka 2015., X ZR 34/14, NJW 2015., str. 2181., 2184., t. 26.).

Zakonodavčeva namjera da zaštitu predviđenu Uredbom proširi na letove koji čine dio paket aranžmana može ići u prilog tomu da promjenu rezervacije za putnike takvih letova treba smatrati uskraćivanjem njihova ukrcaja na (prvotno) rezervirani let. Osim toga, treba uzeti u obzir da je sa stajališta putnika koji nije pristao na promjenu rezervacije ta promjena rezervacije istovjetna uskraćivanju ukrcaja na predviđeni let. Promjena rezervacije stoga se može misaono raščlaniti na uskraćivanje predviđenog ukrcaja i na rezervaciju za novi let. Uključivanje promjene rezervacije u činjenični okvir uskraćivanja ukrcaja stoga može biti nužno kako bi se putnika koji putuje u paket aranžmanu moglo zaštititi od toga da mu se zaštita iz Uredbe uskrati zbog toga što mu se – za razliku od putnika na redovnim zračnim linijama – ukrcaj ne uskraćuje tek na izlazu, nego već prije toga dobiva rezervaciju za drugi let jer je u slučaju putovanja u paket aranžmanu češće nego u slučaju redovnih zračnih linija već unaprijed predvidljivo hoće li biti dovoljno mjesta za sve putnike koji se očekuju na izlazu (vidjeti rješenje Bundesgerichtshofa (Savezni vrhovni sud) kojim se upućuje zahtjev za prethodnu odluku od 7. listopada 2008., X ZR 96/06, NJW 2009., str. 285., 286., t. 10. i 11.).

Dodatni argument može biti odredba članka 3. stavka 2. točke (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004. U skladu s tom odredbom Uredba se primjenjuje i kada putnici budu premješteni od strane zračnog prijevoznika ili tour operatora s leta za koji su imali rezervacije na drugi let, bez obzira na razlog. Budući da Uredba stoga treba biti

primjenjiva i u slučajevima „premještanja” putnika na drugi let od strane organizatora putovanja, i to bez obzira na razlog, to može ići u prilog tomu da putnik u tom slučaju treba imati pravo na odštetu zbog uskraćivanja ukrcaja. Naime, u slučajevima „premještanja” na drugi let, odnosno promjene rezervacije, moguće je da nije riječ ni o otkazivanju ni o dužem kašnjenju. U tom slučaju dolazi u obzir samo uskraćivanje ukrcaja. Međutim, bilo bi nelogično kad bi zakonodavac najprije izričito primijenio Uredbu u takvim slučajevima, ali zatim odbio pravo na odštetu zbog uskraćivanja ukrcaja koje proizlazi iz toga. Usto, Sud je već odlučio da iz članka 3. stavka 2. točke (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004 proizlazi „da je Uredba (EZ) br. 261/2004 primjenjiva, među ostalim, na slučaj u kojem zračni prijevoznik zbog otkazivanja putnikova rezerviranog leta premjesti tog putnika na zamjenski let do njegova konačnog odredišta”. Dakle, Sud smatra da se to pravilo ipak odnosi na slučajeve otkazivanja, ali da se odnosi na te slučajeve samo „među ostalim”.

Naposljetku je Sud odlučio da „potvrđenu rezervaciju” u smislu članka 3. stavka 2. točke (a) Uredbe (EZ) br. 261/2004 s pojedinačno utvrđenim podacima o letu, na temelju koje se primjenjuje Uredba, može izdati i organizator putovanja, i to također ako zračni prijevoznik organizatoru putovanja nije potvrdio predmetno vrijeme leta, odnosno ako je nedostajalo takozvano pokriće rezervacije (vidjeti presudu Suda od 21. prosinca 2021., C-146/20, C-188/20, C-196/20 i C-270/20, AD i dr./Corendon Airline i dr., [omissis], t. 51.). Sud je to obrazložio time što se u nekoliko odredbi Uredbe za potrebe njezine primjene ne pravi razlika između tour operatora i zračnog prijevoznika (primjerice u članku 3. stavku 2. točki (a) prvoj alineji i članku 3. stavku 2. točki (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004). Osim toga, okolnost da rezervaciju može potvrditi samo zračni prijevoznik, tako da putnik treba provjeriti informacije koje je pružio tour operator, protivila bi se cilju osiguravanja visoke razine zaštite putnika navedenom u uvodnoj izjavi 1. Uredbe. Naime, cilj Uredbe u tom je pogledu da rizik od toga da će tour operatori u okviru svoje djelatnosti putnicima pružiti netočne informacije snosi zračni prijevoznik. U tom kontekstu putnik ne sudjeluje u odnosu koji postoji između zračnog prijevoznika i tour operatora i od njega se ne može tražiti da pribavi informacije u tom pogledu (vidjeti presudu Suda, *ibidem*, t. 46. i sljedeće).

Ta odluka može se prenijeti na ovaj slučaj promjene putnikove rezervacije koju je izvršio organizator putovanja zbog „otkazivanja leta”. Naime, i u tom se pogledu može smatrati da ne postoji razlika između stvarnog zračnog prijevoznika i organizatora putovanja. Okolnost da putnik ne može prigovoriti zračnom prijevozniku zbog promjene rezervacije koju izvrši organizator putovanja vjerojatno se protivi zaštitnoj svrsi Uredbe (EZ) br. 261/2004. Promjena rezervacije koju izvrši organizator putovanja trebala bi biti dio rizika koji snosi zračni prijevoznik. Osim toga, ako se može prigovoriti stvarnom zračnom prijevozniku već zbog potvrde rezervacije za koju nedostaje pokriće rezervacije, to bi *a fortiori* trebalo vrijediti i za uskraćivanje ukrcaja u obliku promjene rezervacije koju izvrši organizator putovanja. U slučajevima kao što je ovaj putnik usto ne može ni pouzdano ocijeniti je li za uskraćivanje ukrcaja odgovoran organizator putovanja ili zračni prijevoznik. Do takve promjene rezervacije može

doći zbog prevelikog broja rezervacija ili internih pogrešaka u rezervacijama zračnog prijevoznika, ali isto tako i zbog nedovoljnog broja kupljenih letova ili internih problema organizatora putovanja. Putnik kojem organizator putovanja promijeni rezervaciju to ne može znati niti na to može utjecati.

Međutim, budući da to pitanje Sud još nije pojasnio niti se na njega može s potpunom sigurnošću odgovoriti na temelju njegove dosadašnje sudske prakse, treba postupiti u skladu s člankom 267. prvim stavkom točkom (b) i člankom 267. trećim stavkom UFEU-a.

III.

[*omissis*] [potpisi]

[*omissis*]

[pregled potpisa]

RADNI DOKUMENT